

დაწყებითი საფეხურის მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი საზოგადოებრივ მეცნიერებებში („ჩვენი საქართველო“)

მუხლი 21. დაწყებითი საფეხურის მასწავლებლის პროფესიული უნარ-ჩვევები საქართველოს ისტორიაში, საქართველოს გეოგრაფიასა და სხვა საზოგადოებრივ მეცნიერებებში

ა) მიმართულება: ისტორიულ-გეოგრაფიული ცნებებისა და ინფორმაციის გააზრება-გამოყენება

ა.ა) გეოქრონოლოგიური და ქრონოლოგიური ერთეულებისა (ერა, პერიოდი, წელიწადი, საუკუნე, ათასწლეული) და წელთაღრიცხვის სისტემის გამოყენება; ისტორიამდელი და ისტორიული მოვლენების შესაბამის ეპოქებთან დაკავშირება;

საქართველოსა და მსოფლიოს პოლიტიკურ, ფიზიკურ და ისტორიულ რუკაზე ადგილების, მოვლენებისა და პროცესების ამოცნობა, საჭიროებისამებრ გამოყენება და მარტივი ანალოგის შექმნა;

ბ) მიმართულება: ისტორიულ-გეოგრაფიული კვლევა

ბ.ბ) წარსულისა და თანამედროვეობის ამსახველი, სხვადასხვა საშუალებით მოცემული ისტორიულ-გეოგრაფიული ინფორმაციის შესახებ მსჯელობა (მაგ.: სახელმძღვანელოს ტექსტი და სხვა წერილობითი მასალა, ილუსტრაციები, ღია ბარათები, ფოტოები, დიაგრამები, რუკები, კინოფილმები და სხვ.), ისტორიულ-გეოგრაფიული წყაროების ანალიზი და მათ ტენდენციურობაზე მსჯელობა (გააზრებული აქვს, რომ სხვადასხვა წყარო ერთსა და იმავე მოვლენაზე ხშირად განსხვავებულ ინფორმაციას გვაწვდის; ასახელებს იმ ფაქტორებს, რომლებმაც განაპირობა ამა თუ იმ კონკრეტული წყაროს ტენდენციურობა);

ისტორიულ და გეოგრაფიულ თემატიკაზე კითხვების დასმა და ასეთსავე კითხვებზე პასუხის გაცემა, სხვადასხვა ისტორიული და გეოგრაფიული წყაროს საშუალებით საჭირო ინფორმაციის მოპოვება; ისტორიულ-გეოგრაფიულ მოვლენებსა და პროცესებს შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; მარტივი ისტორიული და გეოგრაფიული კვლევის დაგეგმვა და ჩატარება;

გ) მიმართულება: ისტორიულ-გეოგრაფიული მოვლენებისა და პროცესების შეფასება

გ.ა) ისტორიისა და გეოგრაფიის საკითხებზე დასაბუთებული მსჯელობა, არგუმენტების შესაბამისობის დადგენა; ისტორიულ-გეოგრაფიული მოვლენებისა და პროცესების

შეფასებისათვის კრიტერიუმების განსაზღვრა და მათ შესაბამისად საკუთარი აზრის ჩამოყალიბება.

დ) მიმართულება: კომუნიკაცია

დ.ა) ისტორიული და გეოგრაფიული ტერმინების საჭიროებისამებრ ადეკვატურად გამოყენება; ისტორიული და გეოგრაფიული ტერმინების მოსწავლეთათვის ნაცნობი ცნებებითა და სიმბოლოებით ახსნა-განმარტება როგორც ზეპირად, ისე წერილობით; ისტორიისა და გეოგრაფიის საკითხებზე მსჯელობისას კავშირების დამყარება მოსწავლეთა ცხოვრებისეულ გამოცდილებასთან და შესაბამის სასწავლო საგნებთან; ისტორიისა და გეოგრაფიის საკითხებზე აღწერილობითი თემის დაწერა; ისტორიულ-გეოგრაფიული საკომუნიკაციო მარტივი საშუალებების გამოყენება და შექმნა (მაგ., მარტივი რუკის ან ქრონოგრამის შექმნა). სხვადასხვა საშუალებით მოცემული ისტორიულ-გეოგრაფიული ინფორმაციის მოსწავლეთათვის გასაგებ ფორმატში წარმოჩენა (მაგ.: რუკაზე მოცემული ინფორმაციის ცხრილის ან სქემის სახით გამოსახვა).

მუხლი 22. დაწყებითი საფეხურის მასწავლებლის პროფესიული ცოდნა ისტორიაში, საქართველოს გეოგრაფიასა და სხვა საზოგადოებრივ მეცნიერებებში

ა) ისტორიისა და გეოგრაფიის შესწავლის საგანი:

ა.ა) გეოქრონოლოგია (ჰიდროსფეროს, ატმოსფეროს, კონტინენტებისა და სიცოცხლის წარმოშობა), შესაბამისი დროის ერთეულები და პერიოდიზაცია; ისტორიული დროის ერთეულები: წელი, საუკუნე, ათასწლეული, წელთაღრიცხვის სისტემა; კალენდარი და დროის აღრიცხვის სისტემა;

ა.ბ) გლობუსი, ადგილის გეგმა, რუკა (სხვადასხვა ტიპის სასწავლო რუკები, ატლასები) და სხვა გეოგრაფიული საშუალებები; ჰორიზონტის მხარეები, ადგილის გაგნება, კომპასი; მასშტაბი, რუკაზე გამოსახული ობიექტების, მოვლენებისა და პროცესების გამოსახვითი ხერხები, რუკის ლეგენდა (გამოყენებული სიმბოლოები);

ა.გ) ფიზიკური, ეკონომიკური, პოლიტიკური მდებარეობა, საზღვრების მნიშვნელობა. საქართველოს ბუნებრივი საზღვრები;

ა.დ) საქართველოს ადმინისტრაციული მოწყობა: მხარეები, მნიშვნელოვანი ქალაქები;

ა.ე) საქართველოს ძირითადი ოროგრაფიული და ჰიდროგრაფიული ერთეულები; საქართველოს კლიმატი; ბუნებრივი რესურსები; საქართველოს ფლორა და ფაუნა; ბუნების დაცვა საქართველოში;

ა.ვ) დედამიწის ბრუნვა ღერძისა და მზის გარშემო და მისი შედეგები: დღე-ღამის ცვლა; წელიწადის დროების ცვლა;

- ა.ზ) სითბოსა და სინათლის განაწილება დედამიწაზე; ამინდის პროგნოზი; მეტეოროლოგიური ხელსაწყოების გამოყენების პრინციპი; ამინდისა და კლიმატის განსხვავება; ჩრდილოეთ და სამხრეთ ნახევარსფეროებში სეზონების უთანაბრო ცვლა;
- ა.თ) სითბური სარტყელები; კლიმატის გავლენა ადამიანის ყოფაზე;
- ა.ი) კონტინენტებისა და ოკეანეების მდებარეობა, ფართობი, სახასიათო ბუნება (ზონები, მცენარეულობა, ცხოველთა სამყარო), ძირითადი მთიანეთები, მდინარეები, ტბები, მოსახლეობა, ძირითადი ქვეყნები და ქალაქები;
- ა.კ) ისტორიული პერიოდიზაცია (ქვის ხანა, ადრე ბრინჯაოს ხანა, შუა ბრინჯაოს ხანა, გვიან ბრინჯაოს-ადრე რკინის ხანა, ანტიკური ეპოქა, შუა საუკუნეები, ახალი და უახლესი პერიოდები);
- ა.ლ) ბრინჯაოს ხანა საქართველოში (მტკვარ-არაქსის და თრიალეთის კულტურები);
- ა.მ) უძველესი რელიგიური წარმოდგენები საქართველოში;
- ა.ნ) სახელმწიფოებრივი წარმონაქმნები საქართველოში (დიაოხი, კოლხა);
- ა.ო) კოლხეთი და ბერძნული კოლონიზაცია;
- ა.პ) ქართლის სამეფოს შექმნა;
- ა.ჟ) რომი და საქართველო (პომპეუსის ლაშქრობა, ფარსმან I, ფარსმან II ქველი);
- ა.რ) საქართველო IV-VIII სს-ში (ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადება ქართლში, ვახტანგ გორგასალი, ქართლის სამეფოს სახელმწიფო მმართველობის სისტემა, ეგრისის სამეფო ბიზანტია-ირანის დაპირისპირებაში V-VI სს-ში, სახელმწიფოებრიობის გაუქმება და აღდგენა VI ს-ის ქართლში, არაბების გამოჩენა – ჰაბიბ იბნ-მასლამას დაცვის სიგელი, მურვან ყრუს შემოსევა, IV-VIII სს. საქართველოს კულტურა);
- ა.ს) საქართველო IX-XI სს-ში (სამეფო-სამთავროების წარმოქმნა VIII ს. ბოლოს და IX ს-ის დასაწყისში, , სამონასტრო მშენებლობა ტაო-კლარჯეთში, დავით III კურაპალატი);
- ა.ტ) საქართველო XI-XIII ს-ის I მეოთხედში (ბაგრატ III, გიორგი I, ბაგრატ IV, დავით IV აღმაშენებელი, მისი რეფორმები, დემეტრე I, გიორგი III, თამარ მეფე, ლაშა გიორგი, მმართველობის სისტემა, სოციალური ფენები, კულტურა და განათლება);
- ა.უ) საქართველო XIII-XV სს-ში (ჯალალედინის შემოსევა, მონღოლების გამოჩენა, ორმეფობა, დემეტრე თავდადებული, გიორგი V ბრწყინვალე, თემურ-ლენგის შემოსევები, ალექსანდრე I დიდი, საქართველოს დაშლა სამეფო-სამთავროებად);

ა.ფ) საქართველო XVI-XVIII სს-ში (ქართლის სამეფო – ლუარსაბ I და სვიმონ I, კახეთი XVI ს-ში, ამასიის ზავი, შაჰ აბასი და საქართველო, ვახტანგ VI, თეიმურაზ II და ერეკლე II, საზოგადოებრივი ფენები, კულტურა და განათლება);

ა.ქ) საქართველო XIX-XX სს-ში (საქართველოს ანექსია რუსეთის მიერ, 1832 წლის შეთქმულება, ბატონყმობის გაუქმება, თერგდალეულები, ქართული კულტურა XIX საუკუნეში, საქართველო 1918-1921 წლებში, საქართველო საბჭოთა კავშირის შემადგენლობაში – 1924 წლის აჯანყება, 30-იანი წლების რეპრესიები, II მსოფლიო ომი, ეროვნული მოძრაობა უძრაობის პერიოდში, დამოუკიდებლობის აღდგენა, საქართველოს გაწევრიანება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციასა და ევროსაბჭოში, საქართველოს კონსტიტუცია, ეროვნული სიმბოლიკა: დროშა, ჰიმნი, გერბი, ქართული კულტურა XX საუკუნეში).

მუხლი 221. დაწყებითი საფეხურის მასწავლებლის სწავლების მეთოდები საქართველოს ისტორიაში, საქართველოს გეოგრაფიასა და სხვა საზოგადოებრივ მეცნიერებებში

1. შედეგზე და მოსწავლეზე ორიენტირებული სასწავლო პროცესის დაგეგმვა მოსწავლის ფიზიკური, სოციალურ-ემოციური, შემეცნებითი და კომუნიკაციური სფეროების თავისებურებათა გათვალისწინებით:

ა) საგაკვეთილო მიზნად დაისახოს მოსწავლეებში საგნისათვის დამახასიათებელი ისეთი ღირებულებების განვითარება, როგორებიცაა: პატიოსნება, პატივისცემა, კაცთმოყვარეობა, შრომისმოყვარეობა, პატრიოტიზმი;

ბ) ასაკობრივი თავისებურების გათვალისწინებით, დაისახოს საგაკვეთილო მიზნად ისეთი შემეცნებითი უნარების განვითარება, როგორებიცაა: სივრცითი და დროითი მიმართებების დაუფლება, ქრონოლოგიური აზროვნება, ისტორიულ-გეოგრაფიულ მოვლენებსა და პროცესებს შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა, შემოქმედებითობა;

გ) საგაკვეთილო მიზნად დაისახოს მოსწავლეებში ისეთი სოციალური უნარების განვითარება, როგორებიცაა: თვითგამოხატვა, თანაგრძნობა, თვითკონტროლი, პასუხისმგებლობა და თანამშრომლობა;

დ) საგაკვეთილო მიზნად დაისახოს მოსწავლისთვის ისეთი ფიზიკური უნარების განვითარება, როგორიცაა სივრცეში ორიენტაცია;

ე) საგაკვეთილო მიზნად დაისახოს მოსწავლეებში კომუნიკაციური უნარების განვითარება; წერისა და კითხვის სტრატეგიების დაუფლება; ზეპირი მეტყველებისა და მოსმენის უნარების განვითარება;

ვ) ისეთი აქტივობების შერჩევა, რომლებიც შეესაბამება დასახულ მიზანს და ითვალისწინებს უმცროსი სასკოლო ასაკის მოსწავლეთა საზოგადოებრივი ურთიერთობების გამოცდილებას;

ზ) აქტივობის ისე შერჩევა, რომ მოსწავლემ შეძლოს ცნებებისა და მიმართებების ათვისება მანიპულირების საშუალებით (კეთებით სწავლა, პრობლემის გადაჭრა, კანონზომიერების დადგენა, პირად გამოცდილებასთან დაკავშირება);

თ) სასწავლო გარემოს იმგვარად მოწყობა, სასწავლო მასალისა და რესურსების ისე შერჩევა, რაც გაადვილებს სასწავლო მასალის აღქმას, გააქტიურებს მოსწავლეთა ყურადღებას და აღუძრავს მათ სწავლის სურვილს;

ი) საზოგადოებრივი მეცნიერებების მიმართ მოსწავლის მიდრეკილებებისა და ნიჭის გამოვლენა, სათანადო სტრატეგიების დაგეგმვა თითოეულის განსავითარებლად;

კ) საგაკვეთილო მიზნების მისაღწევად სოციალური და საკომუნიკაციო უნარების განვითარების შესაბამისი სწავლების ორგანიზების ფორმების შერჩევა: ჯგუფური, წყვილური, ინდივიდუალური, მთელი კლასის მონაწილეობით მუშაობა;

2. მასწავლებელს შეუძლია შედეგზე და მოსწავლეზე ორიენტირებული საგაკვეთილო პროცესის წარმართვა ფიზიკური, სოციალურ-ემოციური, შემეცნებითი და კომუნიკაციური სფეროების თავისებურებათა გათვალისწინებით:

ა) აქტივობების წარმართვისას უმცროსი სასკოლო ასაკის მოსწავლეთა სოციალური გამოცდილების გათვალისწინება, მოსწავლეთათვის ხელშეწყობა ახალი სოციალური როლის მისაღებად;

ბ) საგაკვეთილო პროცესის იმგვარად წარმართვა, ისეთი გარემოს შექმნა, რომელიც ხელს შეუწყობს მოსწავლეთა შორის ჯანსაღი ურთიერთობების განვითარებას, მათ სოციალიზაციას და ეთიკური ღირებულებების ჩამოყალიბებას;

გ) მრავალფეროვანი აქტივობების გამოყენება, რომლებიც გააიოლებს მოსწავლეთა სასკოლო გარემოსა და რეჟიმთან ადაპტაციას, წესების შემუშავების, გაზიარებისა და დაცვის ჩვევის გამომუშავებას;

დ) სხვადასხვა აქტივობის დროს ისეთი პოზიტიური გარემოს შექმნა, რომელიც ხელს შეუწყობს მოსწავლეებსა და მასწავლებელს შორის თანამშრომლობას;

ე) საგაკვეთილოს წარმართვისას მოსწავლეების ოჯახური, სოციალური, ფიზიკური და კულტურული განსხვავებულობის გათვალისწინება და კორექტულად მოქმედება;

ზ) საგაკვეთილო პროცესის წარმართვისას, მრავალფეროვანი მეთოდებისა და სასწავლო რესურსების გამოყენებით, მოსწავლის ინტერესის აღძვრა საკუთარი ქვეყნის უკეთ შესასწავლად;

- თ) აქტივობების წარმართვისას უმცროსი სასკოლო ასაკის მოსწავლეთა ნაკლებად დამოუკიდებლობის გათვალისწინება და მათი ნებელობითი ქცევის უნარის განვითარებისთვის ხელშეწყობა;
- ი) მოსწავლეებში კლასის, სკოლისა და საზოგადოებრივი წესების დაცვის უნარის გამომუშავება. წესების მარტივი ენითა და პოზიტიური ფორმით ჩამოყალიბება, მოსწავლეთა ქცევის თანმიმდევრული კონტროლი;
- კ) სასწავლო მიზნის მისაღწევად დაგეგმილი აქტივობების ინსტრუქციის, ქცევის წესების მკაფიოდ და გასაგები ენით ჩამოყალიბება;
- ლ) ხანგრძლივი აქტივობის მიმდინარეობის ეტაპების/პერიოდების გამოყოფა და განხორციელების გაკონტროლება-აღრიცხვა, დასრულების ფაზის გამოკვეთა, რათა მოსწავლეს ჩამოუყალიბდეს დროის კონტროლის, საქმის ბოლომდე მიყვანის და გეგმის მიხედვით მოქმედების ჩვევა;
- მ) მოსწავლეებში დაგეგმვის უნარის განვითარება მარტივი სიტუაციური ამოცანების დასახვითა და გადაჭრის გზების ერთობლივი ძიებით;
- ნ) ისეთი გარემოს შექმნა, რომელიც ხელს შეუწყობს მოსწავლეთა მოტივაციას, მისცემს თვითგამოხატვის, არჩევანის გაკეთებისა და შესაბამისი პასუხისმგებლობის გაზიარების საშუალებას;
- ო) აქტივობების წარმართვისას უმცროსი სასკოლო ასაკის მოსწავლეთა სოციალური გამოცდილების გათვალისწინებით მათში რეფლექსიის უნარის განვითარების ხელშეწყობა;
- პ) მოსწავლის პირადი სოციალური გამოცდილების გათვალისწინება და მისთვის ხელის შეწყობა ამ გამოცდილების საფუძველზე ახალი ცოდნისა და უნარ-ჩვევების თანდათანობით აგებაში;
- ჟ) სწავლებისას საგნის სპეციფიკური ტერმინების მიწოდება მოსწავლის ასაკობრივი თავისებურებების გათვალისწინებით (ტემპი, რაოდენობა), რათა ხელი შეეწყოს ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების მარაგის ეტაპობრივ და თანმიმდევრულ გამდიდრებას;

3. მასწავლებელს შეუძლია შეფასების მრავალფეროვანი ხერხების გამოყენება შედეგზე და მოსწავლეზე ორიენტირებული სასწავლო პროცესის უზრუნველსაყოფად:

- ა) თითოეული მოსწავლის ნამუშევრების ანალიზის საფუძველზე ასაკისთვის დამახასიათებელი ტიპური შეცდომების ამოცნობა და, შესაბამისად, სასწავლო მეთოდების, რესურსებისა და საკომუნიკაციო სტრატეგიების შემუშავება შედეგების გასაუმჯობესებლად;
- ბ) მოსწავლეთა თვითშეფასებისა და ურთიერთშეფასების გამოყენება სასწავლო მოტივაციის ასამაღლებლად და სწავლის უნარ-ჩვევების განსავითარებლად;

გ) კორექტული შეფასების მეშვეობით მოსწავლის მიერ საკუთარი შეცდომის აღმოჩენის, მისდამი ადეკვატური დამოკიდებულების, შესწორებისა და ამ პროცესში თანამშრომლობის უნარის განვითარება;

დ) კეთილგანწყობილი შეფასების მეშვეობით მოსწავლისთვის წარმატების გრძობის გაღვივება და ხელშეწყობა ობიექტური პიროვნული თვითშეფასების ჩამოყალიბებაში;

ე) გარკვეული სასწავლო ეტაპის შეფასებისას თითოეული მოსწავლის დახასიათების დაწერა, კორექტული და პოზიტიური კომენტარებისა და რეკომენდაციების გამოყენებით;

ვ) მრავალჯერადი შეფასების შედეგების გაანალიზების საფუძველზე მოსწავლის პროგრესის/რეგრესის გამომწვევი მიზეზების დადგენა და შემდგომი სასწავლო პროცესის დაგეგმვისას მათი გათვალისწინება;

ზ) განმავითარებელი და განმსაზღვრელი შეფასების ერთმანეთისგან ფუნქციურად გამიჯვნა და თითოეულის შესაბამისი სტრატეგიების გამოყენება;

თ) მოსწავლეებში განსავითარებელი სოციალური კომპეტენციებიდან (ღირებულებები, ცოდნა და უნარ-ჩვევები) გამომდინარე, დავალებებისა და აქტივობების შეფასების სათანადო კრიტერიუმების შემუშავება, მათი წონის განსაზღვრა და დონეების გამოყოფა.